OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Demokratia- ja julkisoikeusosasto
EU-oikeus ja tietosuoja
Erityisasiantuntija Amanda Mäkelä

Lausunto

31.3.2022

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta tiistai 05.04.2022 klo 12.15 / HE 35/2022 vp / Asiantuntijapyyntö

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä asiantuntijalausuntoa koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain 4 §:n muuttamisesta (HE 35/2022 vp). Esityksellä ehdotetaan muutettavaksi yksityisyyden suojasta työelämässä annettua lakia (jäljempänä työelämän tietosuojalakia). Oikeusministeriöllä on ollut mahdollisuus kommentoida esitykseen lausuntovaiheessa.

Lausun hallituksen esityksestä kunnioittavasti seuraavaa:

Henkilötietojen suoja

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työelämän tietosuojalain 4 §:n (Työntekijän henkilötietojen keräämisen yleiset edellytykset ja työnantajan tiedonantovelvollisuus) sääntelyä siten, että työnantaja voisi työsuhteen aikana kerätä työntekijän henkilötietoja ilman hänen suostumustaan työnantajalle laissa säädettyjen oikeuksien tai velvollisuuksien toteuttamista varten. Keräämisen ei edellytettäisi perustuvan suostumukseen myöskään silloin, jos lainsäädännössä on erikseen säädetty toisin henkilötietojen käsittelystä.

Esityksen tavoitteena on selkeyttää työntekijöiden henkilötietojen keräämistä koskevan sääntelyn suhdetta EU:n yleiseen tietosuoja-asetukseen. Tavoitteena on lisäksi yhteensovittaa sääntelyssä työnantajien lainsäädäntöön perustuvat tarpeet kerätä

Postiosoite
Postadress
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Eteläesplanadi 10
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi
Fax
09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet
E-post, internet
kirjaamo.om@gov.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

työntekijöiden henkilötietoja työsuhdetta varten ja työntekijöiden yksityisyyden suojaan työsuhteessa. Tavoitteita voidaan pitää kannatettavina.

Ministeriö esitti lausuntovaiheessa tarpeen täsmentää, miltä osin esityksessä käytettäisiin tietosuoja-asetuksen sallimaa sääntelyliikkumavaraa. Huomiota kiinnitettiin myös käsittelyn oikeusperusteisiin, ennen muuta suostumuksen soveltuvuuteen henkilötietojen keräämisen oikeusperusteena.

Suostumus käsittelyn oikeusperusteena ja sääntelyliikkumavara

Esityksellä ehdotetaan laajennettavaksi työnantajan oikeutta kerätä työntekijän henkilötietoja ilman työntekijän suostumusta. Esityksen nykytilaa ja sen arviointia koskevassa luvussa 2 on varsin asianmukaisesti kuvattu voimassa olevan sääntelyn tulkintaan liittyviä ongelmia sekä tietosuoja-asetuksen sallimaa sääntelyliikkumavaraa. Esityksen mukaan suostumusta ei ole tietosuoja-asetuksessa suostumukselle säädettyjen edellytysten, työnantajien työsuhteeseen liittyvien tiedonkeruutarpeiden vuoksi eikä työntekijöiden yksityisyyden suojan kannalta perusteltua edellyttää voimassa olevan lain sanamuodon mukaisessa laajuudessa. Esityksessä on arvioitu nykyisen suostumusedellytyksen voivan rajoittaa sellaista henkilötietojen keräämistä, joka on tarpeen työnantajan työsuhteeseen liittyvien, lainsäädäntöön perustuvien oikeuksien tai velvollisuuksien toteuttamiseksi. Tältä osin esityksellä ehdotetaan, että henkilötietojen käsittely perustuisi näissä tilanteissa suostumuksen sijasta lainsäädäntöön.

Selkeyden vuoksi on syytä todeta, ettei esityksellä ehdotettaisi muutosta voimassaolevan lain 4 §:n 1 momentin pääsääntöön, jonka mukaan työntekijää koskevat henkilötiedot olisi jatkossakin kerättävä ensisijaisesti työntekijältä itseltään. Nyt ehdotettava muutos koskisi tilanteita, joissa työnantaja kerää työntekijän henkilötietoja muualta kuin työntekijältä itseltään. Tältäkin osin pääsääntönä olisi voimassa olevan sääntelyn mukaisesti, että henkilötietojen keräämisen muualta kuin työntekijältä itseltään tarvittaisiin työntekijän suostumus. Selkeyden vuoksi säännöksessä viitattaisiin informatiivisesti tietosuoja-asetuksen suostumusta koskevaan sääntelyyn (ks. tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 11 kohta ja 7 artikla). Pääsäännöstä voitaisiin kuitenkin poiketa, silloin kun henkilötietojen kerääminen perustuu lainsäädäntöön. Tietosuoja-asetuksen tarkoittamaa suostumusta ei ehdotuksen mukaan tarvittaisi silloin, kun työnantaja kerää työntekijän henkilötietoja työsuhteen aikana työnantajalle laissa säädettyjen oikeuksien tai velvollisuuksien

toteuttamista varten. Säännöksessä ei näin ollen enää voimassa olevaa lakia vastaavasti edellytettäisi sitä, että tiedon luovuttajana on viranomainen. Suostumusta ei tarvitsisi hankkia myöskään silloin, kun henkilötietojen käsittelystä on muualla lainsäädännössä säädetty toisin.

Esityksen perusteluissa on tehty selkoa käsittelyn oikeusperusteista sekä kansallisen liikkumavaran käytöstä. Ehdotetun sääntelyn mukaan niiden työntekijän henkilötietojen, jotka on kerätty muista tietolähteistä kuin työntekijältä itseltään, käsittely perustuisi joko tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan a tai c alakohtaan. Siltä osin, kun henkilötietojen kerääminen muualta kuin työntekijöiltä itseltään perustuu työntekijän suostumukseen, käsittelyperuste olisi tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan a alakohta. Suostumuksella tarkoitettaisiin, mitä tietosuoja-asetuksessa säädetään suostumuksesta ja sen edellytyksistä (ks. 4 artiklan 11 kohta ja 7 artikla). Esityksellä käytettäisiin tietosuoja-asetuksen 88 artiklan sisältämää liikkumavaraa. Siltä osin, kun suostumusta ei ehdotuksen mukaan tarvittaisi, henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteena olisi tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohta. Tältä osin esityksellä käytettäisiin tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan sisältämää liikkumavaraa.

Esitystä on täsmennetty oikeusministeriön lausuntovaiheessa esitettyjen huomioiden mukaisesti eikä ehdotettavaan sääntelyyn tai sen perusteluihin ole huomauttamista. Ehdotettavan sääntelyn osalta on tärkeää huomata, että vaikka työnantajan oikeutta kerätä työntekijän henkilötietoja ilman työntekijän suostumusta ehdotetaan laajennettavaksi, ehdotettavan sääntelyn nojalla kerättävien henkilötietojen käsittelyä rajaisi jatkossakin lain 3 §:ssä säädetty tarpeellisuusvaatimus.